

Bilaga 3 till kommunfullmäktiges protokoll 2013-12-16 § 4

Svar på interpellation (2013:24) av Mats Berglund (MP) om hanteringen av kulturmiljövärden vid Slussen.

Mats Berglund (MP) har den 28 maj 2013 i en interpellation ställt följande frågor till mig:

1. *Hur har hanteringen av kulturmiljövärdena vid Slussen gått till, steg för steg?*
2. *Varför har Nils Ahlberg och Stadsmuseet ersatts av en tredje konsult?*
3. *Hur har Nils Ahlbergs och Stadsmuseets rapport respektive utkast till rapport använts i projektet?*
4. *Hur påverkar bristerna i hanteringen av kulturmiljöutredningen den fortsatta processen för Slussen?*
5. *Hur påverkas legitimiteten i det beslut som kommunfullmäktige fattade om Slussen den 12 december 2011 av bristerna i hanteringen av kulturmiljöutredningen?*
6. *Hur hanterar staden det faktum att man har levererat felaktiga underlag till domstolar?*

Som svar vill jag anföra följande:

1. Staden har tagit fram tre miljökonsekvensbeskrivningar (MKB:er) för att redovisa konsekvenserna av den nya detaljplanen för Slussen, en i program-, en i plansamråds- och en i utställningsskedet. Flera av konsekvensbedömningar för kulturmiljön är desamma i alla tre MKB:erna, till exempel att rivningen av den befintliga trafikanläggningen från 1930-talet innebär negativa konsekvenser för kulturmiljön i området. Ur andra aspekter, som är viktiga för kulturmiljön på platsen, skiljer sig bedömningarna av konsekvenserna för kulturmiljön. Det är framförallt ett resultat av att detaljplanen har bearbetats under planprocessens gång.

Den största omarbetningen till fördel för kulturmiljön skedde mellan plansamråd 2010 och utställning 2011. Flera av de omarbetningar som gjordes låg i linje med de åtgärdsförslag som togs fram i kulturmiljökonsekvensanalysen 2010 och med de samrådsyttranden som kom från bland annat länsstyrelsen. De viktigaste förändringarna var att marknivåerna på Södermalm kunde sänkas och ges en mjukare sluttning ner mot Saltsjön genom att bussterminalen flyttade in i Katarinaberget. Värdefulla anpassningar var också att bebyggelsen på Södermalm blev mindre och anpassades i läge för att värna viktiga siktlinjer mot Saltsjön, att kajlinjerna i Mälaren och Saltsjön mjukades upp och gavs naturligare former samt att den låga västra

gångbron breddades och gavs en ny form. Vidare utvecklades också q-bestämmelser för både Katarinahissen och Nils Ericsonsslussen.

2. *Nils Ahlberg* arbetar sedan 2006 med frilansuppdrag i Sverige och internationellt. Exploateringskontoret gjorde en direktupphandling av Ahlberg i samband med att planarbetet för Nya Slussen inleddes. Han arbetade i projektet fram till 2010. Ahlberg fakturerade projektet totalt 380 000 kr. Gränsen för direktupphandling per tjänst och år går i dagsläget vid 285 000 kr. Med anledning av att uppdraget överskridit gränsen för direktupphandling gick Exploateringskontoret ut med en ny upphandling av kulturmiljöexpertis i januari 2010 för inlämning av anbud i februari 2010. Uppdraget avsåg kulturhistorisk expertmedverkan i projekt Slussen i planarbetet och i kommande skeden. I uppdraget ingick kulturhistorisk bedömning och rådgivning, utarbetande av kulturmiljöunderlag, konsekvensbedömning, utarbetande av skriftliga underlag, granskning av förslag och texter, medverkan i möten och fortlöpande diskussioner m.m. Upphandlingen avbröts två dagar innan tänkt inlämning 2010-02-22, mot bakgrund av att *Stadsmuseet* kontaktat Exploateringskontoret och erbjudit projektet sina tjänster. Exploateringskontoret fick en offert 2010-03-01 från *Stadsmuseet* avseende kulturhistorisk expertmedverkan i projektet. Exploateringskontoret gjorde sedan en beställning på uppdraget 2010-03-19. *Stadsmuseet* deltog från mars 2010 som expertstöd till bland annat Stadsbyggnadskontoret i den fortsatta bearbetningen av detaljplanen för Slussen. Den 8 oktober 2010 skickade *Stadsmuseets* handläggare ett första utkast på konsekvensbedömningar för MKB:n för projektets tillståndsansökan om ny vattendom. *Stadsmuseet* arbetade sedan vidare med utkastet på underlag för MKB:n för projektets tillståndsansökan. Det sista utkastet levererades för underlaget till tillståndsansökan levererades den 18 oktober. Utkasten granskades av Monica Granberg (miljöansvarig i projekt Slussen) och Bo Hansson från Mannheimer Swartling advokatbyrå (stadens juridiska ombud i tillståndsprövningen). *Stadsmuseets* handläggare var mycket kunnig inom kulturmiljöfrågor men hade inte tidigare arbetat med miljökonsekvensbeskrivningar. Arbetet gicks igenom vid ett möte och i samband med detta beslutade Exploateringskontoret *i samråd med Stadsmuseet* att renodla *Stadsmuseets* roll till att vara expertstöd i kulturmiljöfrågor. Förutom expertrollen har *Stadsmuseet* flera uppdrag och kontaktytor med projektet, bland annat med schaktövervakning gällande fornlämningar, dokumentationsfrågor m.m. Exploateringskontoret beslöt att ge *Carl-Gustaf Hagander* i uppdrag att göra kulturmiljökonsekvensbedömningen för Slussens detaljplan inom ramen för det uppdrag för miljöutredare i

Slussenprojektet som staden handlat upp av Structor, baserat på förfrågan daterad 2008-12-19. Arbetet inleddes hösten 2010 och konsekvensbedömningen av detaljplanen för Slussen pågick från början av februari 2011 fram till april 2011 utifrån detaljplan för Slussen som var färdig för bedömning i månadsskiftet februari/mars 2011. Miljökonsekvensbeskrivningarna för Slussenprojektet är komplexa och kräver både sak- och specialistkompetens inom kulturmiljöområdet och kompetens inom MKB-området. Hagander har undervisat i MKB:er inom kulturmiljöområdet både på universitet och på Riksantikvarieämbetet och har tidigare arbetat på länsstyrelsen med uttolkningen av riksintressets värden i Slussenområdet. Stadsmuseets roll i konsekvensbedömningen blev att som experter inom kulturmiljöområdet granska och komma med synpunkter på arbetet, allt i syfte att utnyttja bästa kompetens i arbetet.

3. I programsamrådet 2007 ställdes två förslag ut, *Nya Slussen* och *Nybyggt bevarande*. Nya Slussen var en helt ny lösning för platsen, med en bro istället för två som idag, ritad av Nyréns arkitekter. Nybyggt bevarande var en ”kopiélösning”, men anpassad för moderna krav på t. ex tillgänglighet och tappning av vatten från Mälaren till Saltsjön. Förslaget ritades av White arkitekter. Kulturmiljökonsekvensbedömningen för programmet upprättades av Ahlberg i samarbete med Tyréns under 2007. Bedömningen omfattar sidan 18-29 i MKB:n. I programsamrådet fanns också en särskild bilaga, kulturmiljöanalys, upprättad av Ahlberg, som redovisade kulturmiljövärdena på platsen.

Efter programsamrådet utlystes ett arkitektuppdrag där fem arkitektkontor vidareutvecklade Nyréns Nya Slussen. Förslagen visades på stadsmuseet årsskiftet 2008/2009. Under den tiden hade museet 40 000 besökare. Stockholms stad valde att jobba vidare med förslaget från Foster + Partners och deras svenska partner Berg arkitekter. 2010 gick förslaget på plansamråd.

Kulturmiljökonsekvensbedömningen för plansamrådet upprättades av Ahlberg som underlag för Tyréns MKB. Bedömningen redovisas på sidan 31-47 i MKB:n. Ahlberg gjorde inte någon samlad konsekvensbedömning av förslaget på ny detaljplan för Slussen. I bedömningen görs en redogörelse för vilka anpassningar som planen har gått igenom och vilka konsekvenser som kvarstår för olika aspekter av kulturmiljövärdet i Slussenområdet. I bedömningen sägs att planförslaget sedan hösten 2008 har förbättrats ur ett kulturhistoriskt perspektiv på en rad punkter, men också att det innehåller vissa försämringar.

Stadsmuseet har aldrig tagit fram någon kulturmiljökonsekvensbedömning för den nya detaljplanen för Slussen. I tidningsartiklar har det framställts som att Stadsmuseet har gjort en sådan och att denna också ska ha granskats av ”oberoende experter”. Det torde vara det arbetsmaterial för MKB:n för ansökan om tillstånd med utkast på bedömningar av konsekvenser av vattenanläggningarna som åsyftas.

4. Kulturmiljön är vid sidan av luftkvalitet den viktigaste miljöaspekten i MKB:n. Projektet har lagt stor vikt på att i varje skede analysera och redovisa kulturmiljökonsekvenserna. Hanteringen har inga brister och Mark- och miljööverdomstolen har i dom i mål P 11451-12, avgiven den 27 september 2013, fastställt att kulturmiljöfrågor har redovisats på ett tillräckligt utförligt sätt. Att kommunen under planprocessen bestämt sig för att anlita annan konsult eller att kommunen framfört synpunkter på de bedömningar som gjorts medför inte att underlaget är bristfälligt eller att det tillkommit på ett otillbörligt sätt.

5. Ärendet har inte hanterats felaktigt, vilket också fastslås i Mark- och miljööverdomstolens i dom i mål P 11451-12, avgiven den 27 september 2013.

6. Inget felaktigt underlag har levererats.

Stockholm den 12 november 2013

Regina Kevius (M)

Stadsbyggnads- och idrottsborgarråd